EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2024.6.19.
COM(2024) 615 final

Ajánlás

A TANÁCS AJÁNLÁSA

Litvánia gazdaság-, szociális, foglalkoztatási, strukturális és költségvetési politikájáról

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 615 final}

Ajánlás

A TANÁCS AJÁNLÁSA

Litvánia gazdaság-, szociális, foglalkoztatási, strukturális és költségvetési politikájáról

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 121. cikke (2) bekezdésére és 148. cikke (4) bekezdésére,

tekintettel a gazdaságpolitikák hatékony összehangolásáról és a többoldalú költségvetési felügyeletről, valamint az 1466/97/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2024. április 29-i (EU) 2024/1263 európai parlamenti és tanácsi rendeletre[1] és különösen annak 3. cikke (3) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság ajánlására,

tekintettel az Európai Parlament állásfoglalásaira,

tekintettel az Európai Tanács következtetéseire,

tekintettel a Foglalkoztatási Bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság véleményére,

tekintettel a szociális védelemmel foglalkozó bizottság véleményére,

tekintettel a Gazdaságpolitikai Bizottság véleményére,

mivel:

(1) A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt létrehozó (EU) 2021/241 európai parlamenti és tanácsi rendelet[2] 2021. február 19-én hatályba lépett. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz reformok és beruházások végrehajtásához nyújt pénzügyi támogatást a tagállamoknak, így az Unió által finanszírozott fiskális impulzust biztosít. Az európai szemeszter prioritásaival összhangban hozzájárul a gazdasági és társadalmi helyreállításhoz, valamint fenntartható reformok és beruházások megvalósításához, különösen a zöld és a digitális átállás előmozdítása, valamint a tagállamok gazdasági rezilienciájának megerősítése érdekében. Emellett közép- és hosszú távon elősegíti az államháztartás helyzetének megerősítését, valamint a növekedés és a munkahelyteremtés fellendítését, továbbá hozzájárul az EU-n belüli területi kohézió javításához és a szociális jogok európai pillérének további végrehajtásához.

(2) A 2023. február 27-én elfogadott REPowerEU-rendelet[3] célja, hogy fokozatosan megszűnjön az Unió függősége az orosz fosszilis tüzelőanyagok behozatalától. Ez

---

[1] HL L, 2024/1263, 2024.4.30., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

[2] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelete (2021. február 12.) a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (HL L 57., 2021.2.18., 17. o.), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.

[3] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/435 rendelete (2023. február 27.) az (EU) 2021/241 rendeletnek a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe beillesztendő REPowerEU-fejezet tekintetében történő módosításáról, valamint az 1303/2013/EU rendelet, az (EU) 2021/1060 rendelet és az

hozzájárul az energiabiztonsághoz és az EU energiaellátásának diverzifikálásához, egyúttal segíti a megújuló energiaforrások elterjedését, az energiatárolási kapacitások bővítését és az energiahatékonyság javítását. Litvánia a REPowerEU célkitűzéseinek elérését elősegítő kulcsfontosságú reformok és beruházások finanszírozása érdekében új REPowerEU-fejezettel egészítette ki nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervét.

(3) 2023. március 16-án a Bizottság kiadta „Az EU hosszú távú versenyképessége: előretekintés a 2030 utáni időszakra” című közleményét[4], amely a szakpolitikai döntések megalapozására és a növekedés fokozásához szükséges keretfeltételek megteremtésére irányult. A közlemény kilenc egymást erősítő tényező mentén határozza meg a versenyképesség keretfeltételeit. Az aktuális termelékenységi kihívások kezelését, valamint az EU és tagállamai hosszú távú versenyképességének fokozását szolgáló tényezőként a közlemény a magántőkéhez való hozzáférést, a kutatást és innovációt, az oktatást és a készségeket, valamint az egységes piacot emeli ki a reformok és a beruházások alapvető célterületeként. A közleményt követően, 2024. február 14-én a Bizottság bemutatta az egységes piacról és a versenyképességről szóló éves jelentését[5]. Az európai egységes piac versenyképességének erősségeit és kihívásait részletesen ismertető jelentés a kilenc versenyképességi tényező alapján követi az éves előrehaladást.

(4) A Bizottság 2023. november 21-én elfogadta a 2024-es éves fenntartható növekedési jelentést[6], amely elindította a gazdaságpolitikai koordináció 2024. évi európai szemeszterét. Az Európai Tanács 2024. március 22-én jóváhagyta a jelentésnek a versenyképes fenntarthatóság négy dimenziójára vonatkozó prioritásait. A Bizottság 2023. november 21-én az 1176/2011/EU rendelet alapján elfogadta a riasztási mechanizmus keretében készült 2024. évi jelentést is, amelyben Litvániát nem sorolta azon tagállamok közé, amelyek tekintetében fennállhat egyensúlyhiány vagy annak kockázata, és amelyek vonatkozásában részletes felülvizsgálatra van szükség. Ugyanezen a napon a Bizottság elfogadta a Litvánia 2024. évi költségvetésiterv-javaslatára vonatkozó véleményt. Emellett a Bizottság elfogadta az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló tanácsi ajánlásra vonatkozó ajánlást, amelyet a Tanács 2024. április 12-én elfogadott, valamint a foglalkoztatási iránymutatások és a szociális jogok európai pillérében foglalt elvek végrehajtását elemző 2024. évi együttes foglalkoztatási jelentésre vonatkozó javaslatot is, amelyet a Tanács 2024. március 11-én elfogadott.

(5) 2024. április 30-án hatályba lépett az EU új gazdasági kormányzási kerete. A keret magában foglalja egyrészt a gazdaságpolitikák hatékony összehangolásáról és a többoldalú költségvetési felügyeletről, valamint az 1466/97/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló (EU) 2024/1263 európai parlamenti és tanácsi rendeletet, másrészt a túlzott hiány esetén követendő eljárás végrehajtásáról szóló módosított 1467/97/EK rendeletet és a tagállamok költségvetési keretrendszeréről szóló módosított 2011/85/EU irányelvet[7]. Az új keret célja, hogy fokozatos

---

(EU) 2021/1755 rendelet, valamint a 2003/87/EK irányelv módosításáról (HL L 63., 2023.2.28., 1. o.), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.

4 COM(2023) 168 final.

5 COM(2024) 77 final.

6 COM(2023) 901 final.

7 A Tanács (EU) 2024/1264 rendelete (2024. április 29.) a túlzott hiány esetén követendő eljárás végrehajtásának felgyorsításáról és pontosításáról szóló 1467/97/EK rendelet módosításáról (HL L, 2024/1264, 2024.4.30., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj), és a Tanács (EU) 2024/1265

államháztartási konszolidációval, továbbá reformok és beruházások végrehajtásával fenntarthatóvá tegye az államadósságot és előmozdítsa a fenntartható és inkluzív növekedést. Előmozdítja a nemzeti felelősségvállalást, fokozott hangsúlyt helyez a középtávra, emellett hatékonyabbá és következetesebbé teszi a végrehajtást. Minden tagállamnak nemzeti középtávú költségvetési-strukturális tervet kell benyújtania a Tanácsnak és a Bizottságnak. A nemzeti középtávú költségvetési-strukturális tervek a tagállam költségvetési, reform- és beruházási kötelezettségvállalásait tartalmazzák, amelyek a nemzeti törvényhozás ciklusának rendes hosszától függően 4 vagy 5 éves tervezési időhorizontra vonatkoznak. A nemzeti középtávú költségvetési-strukturális tervben foglalt nettó kiadási[8] pályának meg kell felelnie az (EU) 2024/1263 rendeletben előírt követelményeknek, többek között annak, hogy az államadósságot a kiigazítási időszak végére megalapozottan csökkenő pályára kell állítani, vagy ilyen pályán kell tartani, vagy biztosítani kell, hogy a nettó kiadási pálya prudens szinten, a GDP 60 %-a alatt maradjon, továbbá a költségvetési hiányt középtávon a GDP 3 %-a alá kell csökkenteni, és/vagy e referenciaérték alatt kell tartani. Amennyiben egy tagállam elkötelezi magát az (EU) 2024/1263 rendeletben meghatározott kritériumoknak megfelelő releváns reformok és beruházások mellett, a kiigazítási időszak legfeljebb három évvel meghosszabbítható. Az említett tervek elkészítésének támogatása céljából a Bizottság 2024. [június 21-én] iránymutatást fog nyújtani a tagállamoknak a tervek és az elért eredményekről szóló, későbbiekben benyújtandó éves jelentések tartalmára vonatkozóan, és az (EU) 2024/1263 rendelet 5. cikkének megfelelően (adott esetben referenciapályát és technikai információkat tartalmazó) technikai iránymutatást fog küldeni számukra a költségvetési kiigazításokhoz. A tagállamoknak 2024. szeptember 20-ig kell benyújtaniuk középtávú költségvetési-strukturális terveiket, kivéve, ha az adott tagállam és a Bizottság megállapodik a határidő észszerű időtartammal történő meghosszabbításáról. A tagállamoknak biztosítaniuk kell nemzeti parlamentjük bevonását, valamint adott esetben a független költségvetési intézményekkel, a szociális partnerekkel és más nemzeti érdekelt felekkel folytatott konzultációt.

(6) 2024-ben a gazdaságpolitikai koordináció európai szemesztere a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz végrehajtásához igazodóan fejlődik tovább. A helyreállítási és rezilienciaépítési tervek teljes körű végrehajtása változatlanul elengedhetetlen az európai szemeszter szerinti szakpolitikai prioritások teljesítéséhez, mivel a tervek hozzájárulnak az elmúlt években kiadott releváns országspecifikus ajánlásokban azonosított kihívások összességének vagy jelentős részének eredményes kezeléséhez. A 2019., 2020., 2022. és 2023. évi országspecifikus ajánlások ugyanúgy relevánsak maradnak az (EU) 2021/241 rendelet 14., 18. és 21. cikkével összhangban felülvizsgált, aktualizált vagy módosított helyreállítási és rezilienciaépítési tervek tekintetében is.

---

irányelve (2024. április 29.) a tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről szóló 2011/85/EU irányelv módosításáról (HL L, 2024/1265, 2024.4.30., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

[8] A 2024. április 29-i (EU) 2024/1263 tanácsi rendelet 2. cikkében meghatározott nettó kiadás (HL L, 2024/1263, 2024.4.30., ELI:, http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). „Nettó kiadások” alatt a következőket nem tartalmazó kormányzati kiadásokat értjük: i. kamatkiadások, ii. a diszkrecionális bevételi intézkedések, iii. az uniós alapokból származó bevételek által teljes mértékben fedezett, uniós programokkal kapcsolatos kiadások, iv. az Unió által finanszírozott programok társfinanszírozásával kapcsolatos nemzeti kiadások, v. a munkanélküli ellátásokra fordított kiadások ciklikus elemei, valamint vi. az egyszeri és egyéb átmeneti intézkedések.

(7) Litvánia 2021. május 14-én az (EU) 2021/241 rendelet 18. cikkének (1) bekezdésével összhangban benyújtotta nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervét a Bizottságnak. Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikkének megfelelően a Bizottság az említett rendelet V. mellékletében foglalt értékelési iránymutatásokkal összhangban értékelte a helyreállítási és rezilienciaépítési terv relevanciáját, eredményességét, hatékonyságát és következetességét. A Tanács 2021. július 28-án elfogadta a Litvánia helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról szóló határozatát[9], amelyet 2023. november 9-én módosítottak a vissza nem térítendő pénzügyi támogatásra vonatkozó maximális pénzügyi hozzájárulásnak az (EU) 2021/241 rendelet 18. cikkének (2) bekezdése szerinti aktualizálása, valamint a REPowerEU-fejezet beillesztése céljából[10]. A részletek folyósításának feltétele, hogy a Bizottság az (EU) 2021/241 rendelet 24. cikkének (5) bekezdésével összhangban határozatot hozzon arról, hogy Litvánia kielégítően teljesítette a tanácsi végrehajtási határozatban foglalt releváns mérföldköveket és célokat. A kielégítő teljesítés előfeltétele, hogy a korábbi mérföldkövek és célok terén ne következzen be visszalépés.

(8) A Bizottság 2024. június 19-én közzétette a Litvániára vonatkozó 2024. évi országjelentést[11]. Ebben értékelte a Tanács által 2019 és 2023 között elfogadott releváns országspecifikus ajánlások végrehajtása terén Litvánia által elért előrehaladást, és számba vette a helyreállítási és rezilienciaépítési terv Litvánia általi végrehajtását. Ezen elemzés alapján az országjelentés rávilágított a helyreállítási és rezilienciaépítési terv által nem vagy csak részben kezelt kihívásokra, valamint újonnan felmerült és kialakulóban lévő kihívásokra hívta fel a figyelmet. A jelentés értékelte továbbá a Litvánia által a szociális jogok európai pillérének végrehajtása, a foglalkoztatásra, a készségekre és a szegénység csökkentésére vonatkozó kiemelt uniós célok elérése, valamint az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak megvalósítása terén elért eredményeket.

(9) Az Eurostat által hitelesített adatok[12] alapján Litvánia GDP-arányos költségvetési hiánya a 2022. évi 0,6 %-ról 2023-ban 0,8 %-ra nőtt, míg a GDP-arányos államadósság a 2022. év végi 38,1 %-ról 2023 végére 38,3 %-ra emelkedett.

(10) A Tanács 2022. július 12-i ajánlása[13] szerint Litvániának 2023-ban biztosítania kell, hogy a nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások növekedése összhangban legyen az összességében semleges költségvetési irányvonallal[14], figyelembe véve az energiaár-emelkedésnek leginkább kitett háztartásoknak és vállalkozásoknak, valamint az Ukrajnából menekülőknek nyújtott ideiglenes és célzott támogatás fenntartását. Az ajánlás azt is tartalmazta, hogy Litvániának készen kell állnia arra, hogy a folyó kiadásokat a változó helyzethez igazítsa. Azt is ajánlották Litvániának, hogy a

---

9 A Tanács végrehajtási határozata (2021. július 28.) Litvánia helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról (10477/2021).

10 A Tanács végrehajtási határozata (2023. november 23.) a Litvánia helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról szóló, 2021. július 28-i végrehajtási határozat módosításáról (14637/2023).

11 SWD(2024) 615 final.

12 Eurostat – Euromutatók, 2024. április 22.

13 A Tanács ajánlása (2022. július 12.) Litvánia 2022. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Litvánia 2022. évi stabilitási programját (HL C 334., 2022.9.1., 120. o.).

14 A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése alapján Litvánia esetében a potenciális kibocsátás középtávú növekedése, amelyet a költségvetési irányvonal méréséhez használnak, nominális értéken 2023-ban 10,5 %-ra tehető, a tízéves átlagos potenciális reálnövekedési ráta és a 2023. évi GDP-deflátor alapján.

Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és más uniós források felhasználásával fokozza a zöld és a digitális átállásra, illetve a REPowerEU kezdeményezés figyelembevételével az energiabiztonságra irányuló közberuházásokat. A Bizottság becslései szerint a költségvetési irányvonal[15] 2023-ban a GDP 0,6 %-ának megfelelő mértékben expanzív volt, magas inflációs környezetben. A nemzeti finanszírozású (a diszkrecionális bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások 2023. évi növekedése a GDP –0,2 %-ának megfelelő, nagyjából semleges hatást gyakorolt a költségvetési irányvonalra. Ehhez figyelembe vették a lakóhelyüket elhagyni kényszerült, Ukrajnából érkező személyeknek nyújtott ideiglenes védelem magasabb költségeit (a GDP 0,1 %-ával). A nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások 2023. évi növekedése összhangban volt a tanácsi ajánlással. A nemzeti finanszírozású elsődleges folyó kiadások nagyjából semleges hozzájárulása arra vezethető vissza, hogy csökkentek az energiaár-emelkedés nyomán a háztartások és a vállalkozások támogatása érdekében hozott (célzott és nem célzott) támogatási intézkedések nettó költségei (GDP-arányosan 0,9 százalékponttal). A nemzeti finanszírozású (a diszkrecionális bevételi intézkedések nélkül számított) elsődleges folyó kiadások növekedésének fő mozgatórugóját a közszférabeli bérek, a szociális ellátások és a nyugdíjak jelentették. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz vissza nem térítendő támogatásai és más uniós alapok által finanszírozott kiadások 2023-ban a GDP 1,2 %-át tették ki. A nemzeti finanszírozású beruházások 2023-ban a GDP 3,5 %-át tették ki, ami 2022-höz képest 0,9 százalékpontos növekedést jelent. Litvánia addicionális beruházásokat finanszírozott a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből és más uniós alapokból. Litvánia a zöld és a digitális átállásra, valamint az energiabiztonságra – például a litván villamosenergia-rendszer biztonságának és stabilitásának biztosítását szolgáló négy energiatároló létesítmény telepítésére – irányuló közberuházásokat finanszírozott, részben a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből és más uniós alapokból.

(11) A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint a reál-GDP 2024-ben 2,0 %-kal, 2025-ben pedig 2,9 %-kal nő, a HICP-infláció pedig 2024-ben 1,9 %, 2025-ben pedig 1,8 % lesz.

(12) Emellett a 2024. tavaszi előrejelzés 2024-re a GDP 1,8 %-ának megfelelő költségvetési hiányt vetít előre, és azzal számol, hogy a GDP-arányos államadósság 2024 végére 38,9 %-ra növekszik. A hiány 2024. évi növekedése azzal magyarázható, hogy a kiadások növekedését nem ellensúlyozzák teljes mértékben az emelkedő bevételek. A kiadások növekedése a nyugdíjak és a szociális ellátások indexálásának, az állami bérek emelkedésének, a kormány által fizetett folyó transzfereknek és a kamatkiadásoknak tudható be. Az előrejelzés szerint az állami bérek hasonlóan gyors ütemben fognak emelkedni, mint a magánszektorbeli bérek, hogy a közszféra, mint munkáltató megőrizze versenyképességét. A Bizottság becslései alapján a költségvetési irányvonal 2024-ben várhatóan expanzív lesz, a GDP –1,6 %-ának megfelelő mértékben.

[15] A költségvetési irányvonal az államháztartás mögöttes költségvetési pozíciójában bekövetkezett éves változás mérőszáma, amely a nemzeti és az uniós finanszírozású költségvetési intézkedések összesített hatásából eredő gazdasági impulzust tükrözi. A költségvetési irányvonal i. a középtávú potenciális növekedésnek és ii. az elsődleges kiadások változásának a különbsége, ahol az elsődleges kiadások nem tartalmazzák sem a diszkrecionális bevételi intézkedéseket, sem a Covid19-válsággal kapcsolatos ideiglenes szükséghelyzeti intézkedéseket, viszont tartalmazzák a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és más uniós alapok vissza nem térítendő támogatásaiból finanszírozott kiadásokat.

(13) A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó vissza nem térítendő támogatásokból finanszírozott kiadások nagysága 2024-ben a GDP 0,8 %-a lesz, szemben a 2023. évi 0,3 %-kal. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz vissza nem térítendő támogatásaival finanszírozott kiadások magas színvonalú beruházásokat és termelékenységnövelő reformokat tesznek majd lehetővé anélkül, hogy közvetlen hatással lennének Litvánia államháztartási egyenlegére és államadósságára. A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében nyújtott hitelekből finanszírozott kiadások nagysága 2024-ben várhatóan a GDP 0,5 %-át teszi ki, szemben a 2023. évi 0,0 %-kal.

(14) A Tanács 2023. július 14-i ajánlása[16] szerint Litvániának 2024-ben stabil költségvetési pozíciót kell fenntartania. A Bizottság a 2023. évi költségvetés végrehajtásával és a 2024. évi költségvetésiterv-javaslatok elkészítésével összefüggésben felhívta a tagállamok figyelmét arra, hogy a 2023. évi tényadatok függvényében javasolni fogja a hiányalapú túlzotthiány-eljárások megindítását a Tanácsnak. A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint Litvánia strukturális egyenlege a 2023. évi 0,1 %-ról 2024-ben a GDP –0,8 %-ára változik, így közel marad az ország középtávú költségvetési célkitűzéséhez, amely a GDP −1,0 %-ának megfelelő strukturális egyenleget határoz meg. Ez összhangban van a Tanács ajánlásával.

(15) A Tanács továbbá azt ajánlotta, hogy Litvánia 2023-ban és 2024-ben a lehető leghamarabb szüntesse meg a hatályban lévő szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedéseket. Emellett a Tanács pontosította, hogy amennyiben az energiaárak újbóli emelkedése miatt új támogatási intézkedésekre vagy a meglévők folytatására lesz szükség, Litvániának biztosítania kell, hogy ezek célzottan a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások és vállalkozások védelmére irányuljanak, beleférjenek a költségvetési keretekbe, és megőrizzék az energiamegtakarításra irányuló ösztönzőket. A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint a szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedések nettó költségvetési terhe[17] 2023-ban a GDP 0,3 %-át, 2024-ben kevesebb, mint 0,1 %-át, 2025-ben pedig 0,0 %-át teszi ki. A háztartási fogyasztók számára a hőenergiára és a meleg vízre felszámított héa után fizetett kompenzáció 2024-ben is hatályban marad. Az előrejelzés szerint a szükséghelyzeti energiatámogatási intézkedéseket 2023–2024-ben a lehető leghamarabb kivezetik. Ez összhangban van a Tanács ajánlásával.

(16) A Tanács emellett azt is ajánlotta, hogy Litvánia tartsa fenn a nemzeti finanszírozású közberuházások szintjét, és biztosítsa a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó vissza nem térítendő támogatások és az egyéb uniós alapok hatékony felhasználását, különösen a zöld és a digitális átállás előmozdítása érdekében. A Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése szerint a nemzeti finanszírozású közberuházások (a 2023. évi GDP-arányos 3,5 %-hoz képest) 2024-ben a GDP 3,3 %-ára csökkennek. Ez annak tudható be, hogy 2023-ban többek között a védelem és a biztonság terén kivételesen nagy infrastrukturális beruházásokra került sor. Összehasonlításképpen: a 2019 és 2022 közötti időszakban a nemzeti finanszírozású közberuházások átlagosan a GDP 2,8 %-át tették ki. Ezen addicionális tényezők figyelembevételével az értékelés szerint a 2024. évi közberuházások megfelelnek a tanácsi ajánlásnak. Másrészről az uniós forrásokból (többek között a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből

[16] A Tanács ajánlása (2023. július 14.) Litvánia 2023. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Litvánia 2023. évi stabilitási programját (HL C 312., 2023.9.1., 135. o.).

[17] Ez a szám az említett kiadási és bevételi intézkedések éves költségvetési terhét mutatja, adott esetben az energiaszolgáltatók által a rendkívüli nyereségükre kivetett adók levonásával.

származó vissza nem térítendő támogatásokból) finanszírozott közkiadások mértéke a 2023. évi GDP-arányos 1,2 %-hoz képest 2024-ben várhatóan a GDP 1,8 %-ára nő.

(17) Az előrejelzés zárónapján ismert gazdaságpolitikai intézkedések alapján, és változatlan szakpolitikát feltételezve a Bizottság 2024. tavaszi előrejelzése 2025-ben a GDP 2,2 %-ának megfelelő költségvetési hiányt valószínűsít. A hiány 2025. évi növekedése főként a szociális kiadásoknak a nyugdíjak és a szociális ellátások indexálása miatti emelkedését tükrözi, míg a GDP-arányos bevételek az előrejelzések szerint stabilak maradnak: a társadalombiztosítási járulékokból és a közvetett adókból származó bevételek előre jelzett növekedését ellensúlyozni fogja a társaságiadó-bevételek csökkenése, mivel fokozatosan megszűnik a bankokra jelenleg kivetett „ideiglenes szolidaritási hozzájárulás”, valamint a kamatbevételek előre jelzett – a központi banki készpénzbetétek kormány általi tervezett csökkentésével összefüggő – visszaesése. A tervek szerint a GDP-arányos államadósság-ráta – a növekvő hiány következtében – 2025 végére 41,6 %-ra nő.

(18) Litvánia GDP-arányos adóbevétele 2023-ban nőtt, de jelentősen elmarad az uniós átlagtól. Ez korlátozza az egészségügyi ellátásra, a szociális védelemre és az általános közszolgáltatásokra fordítható közkiadásokat. 2022-ben az ingatlanadókból származó bevételek – amelyek a növekedés szempontjából legkevésbé káros adók közé tartoznak – csak a GDP 0,3 %-át tették ki, ami körülbelül hétszer alacsonyabb az uniós átlagnál. Litvánia (a GDP arányában) az uniós átlag kevesebb mint felét szedte be tőkeadóból, közlekedési adói a legalacsonyabbak között vannak az Unióban, és azon kevés tagállamok egyike, ahol nincs éves gépjárműadó. A szociális védelemre fordított közkiadások 2023-ban nőttek, de még mindig jelentősen elmaradnak az uniós átlagtól. Ez a szociális ellátások viszonylag alacsony szintjében és a kedvezményezettek szűk körében nyilvánul meg, miközben az öregségi nyugdíjak a foglalkoztatásból származó jövedelmekhez képest a legalacsonyabbak között vannak az EU-ban. Az általános közszolgáltatásokra fordított kiadások különösen alacsonyak, és ezekre a célokra az uniós átlaghoz képest a forrásoknak kevesebb, mint felét fordítják (a GDP százalékában kifejezve). Az egészségügyi ellátás elégtelen pénzügyi forrásai a betegek és különösen az alacsony jövedelmű csoportok kielégítetlen szükségleteinek magas szintjét és az igénybe vevő általi közvetlen fizetésektől való nagy fokú függést eredményezik, valamint azt, hogy az egészségügyi szakemberek számára nem tudnak versenyképes fizetéseket és feltételeket kínálni.

(19) Az (EU) 2021/241 rendelet 19. cikke (3) bekezdésének b) pontjával és V. mellékletének 2.2. kritériumával összhangban a helyreállítási és rezilienciaépítési terv 2026-ig végrehajtandó, egymást erősítő reformok és beruházások széles körét tartalmazza. Ezek várhatóan hatékonyan hozzájárulnak a releváns országspecifikus ajánlásokban azonosított kihívások összességének vagy jelentős részének kezeléséhez. Litvánia hosszú távú versenyképességének a zöld és a digitális átállás révén történő fokozásához, és ezzel egyidejűleg a társadalmi méltányosság biztosításához elengedhetetlenül fontos, hogy a REPowerEU-fejezettel kiegészített terv eredményes végrehajtása e szűkös időkereten belül gyorsan megvalósuljon. A tervben foglalt kötelezettségvállalások 2026 augusztusáig történő teljesítése szempontjából meghatározó jelentőséggel bír, hogy Litvánia folytassa a reformok – ideértve elsősorban az adóreform – és a beruházások végrehajtását a felmerülő késedelmek kezelése révén. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv sikeres végrehajtásához alapvető fontosságú a helyi és regionális hatóságok, a szociális partnerek, a civil társadalom szereplői és más releváns érdekelt felek szisztematikus bevonása a széles körű felelősségvállalás biztosítása érdekében.

(20) A kohéziós politikai alapok félidős felülvizsgálatának részeként Litvániának az (EU) 2021/1060 rendelet 18. cikkével összhangban 2025 márciusáig felül kell vizsgálnia az egyes programokat, figyelembe véve többek között a 2024. évi országspecifikus ajánlásokban azonosított kihívásokat, valamint nemzeti energia- és klímatervét. Az egyes programokhoz nyújtott uniós finanszírozás végleges összegét e felülvizsgálat alapján fogják meghatározni. Noha Litvánia előrehaladt a kohéziós politika és a szociális jogok európai pillérének végrehajtása terén, továbbra is kihívásokkal szembesül, és változatlanul jelentős regionális különbségek állnak fenn a fővárosi régió és Litvánia többi része között a gazdasági tevékenység, a beruházások és a szociális mutatók tekintetében. Alapvető fontosságú a kohéziós politikai programok végrehajtásának felgyorsítása. Továbbra is relevánsak a programok keretében elfogadott prioritások. A regionális egyenlőtlenségek kezelése továbbra is fontos, miközben a lemaradásban lévő megyékre kell összpontosítani. Továbbra is fontos az oktatás minőségének és az oktatáshoz való hozzáférésnek a javítása (többek között az európai gyermekgarancia végrehajtása révén), valamint a szociális és egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása. Litvánia a Stratégiai Technológiák Európai Platformja kezdeményezést is felhasználhatná az ipari átalakulás támogatására a magas hozzáadott értékű digitális és deep tech innovációk, valamint a tiszta és erőforrás-hatékony technológiák és biotechnológiák fejlesztése és gyártása révén, többek között a védelem és a kettős felhasználás területén.

(21) A helyreállítási és rezilienciaépítési terv és más uniós alapok által kezelt gazdasági és társadalmi kihívásokon túl Litvánia számos további kihívással néz szembe az egészségügyi és nyugdíjrendszerekkel, a versenyképességgel, a közszolgáltatásokkal, valamint a környezetvédelemmel és az erőforrás-gazdálkodással kapcsolatban.

(22) Litvániában korlátozottak a megelőző egészségügyi ellátással, a korai diagnosztikával és az egészségügyi alapellátással kapcsolatos szolgáltatások, és az alapellátásban dolgozók nem rendelkeznek megfelelő kompetenciákkal. Ennek eredményeként a megelőzhető és kezelhető halálozás szintje továbbra is magas. Ehhez hozzájárulnak a megelőzésre irányuló beavatkozásokkal, az egészségügyi szűréssel és a kezelésekkel kapcsolatos hiányosságok, de a magatartási kockázati tényezők is. Az egészségügyi kiadások továbbra is a legalacsonyabbak között vannak az EU-ban (2021-ben az állami finanszírozás aránya csupán 68,6 % volt). Litvánia jogalkotási lépésekbe kezdett és beruházásokba fogott az alapellátás és a megelőző ellátás megerősítése érdekében, de ezek eredményei még váratnak magukra.

(23) Annak ellenére, hogy a szociális ellátások és az öregségi nyugdíjak az elmúlt években átlagosan növekedtek, Litvániában az adó- és szociális ellátórendszer továbbra sem képes enyhíteni a szegénységet (20,9 %, szemben az EU-s 16,5 %-kal) és a jövedelmi egyenlőtlenséget (a jövedelmi ötödök aránya 6,39, míg az EU-ban 4,74). Az öregségi nyugdíjnak a nyugdíjazás előtti jövedelemhez viszonyított megfelelősége romlott, és továbbra is rendkívül alacsony. 2022-ben (a legfrissebb rendelkezésre álló adatok) az idősek (65 évesek vagy annál idősebbek) medián rendelkezésre álló jövedelme a nyugdíjazás előtti medián jövedelem 65 %-át[18] tette ki, ami 15 százalékponttal alacsonyabb az uniós átlagnál. A nyugdíjazás előtti és a nyugdíjba vonulás utáni jövedelem közötti különbség 2014 óta növekszik. Az öregségi nyugdíjak összesített

[18] Az 55–64 éves korcsoport medián rendelkezésre álló jövedelme.

helyettesítési rátája[19], amely a nyugdíjak nagyságát a nyugdíjazás előtti fizetések adózás előtti összegének arányaként méri, 2022-ben a legalacsonyabb volt az EU-ban. Bár az állami társadalombiztosítási alapból fizetett átlagos nyugdíj jelentősen nőtt (a 2017. évi 277 EUR-ról 2023-ban 539 EUR-ra), továbbra sem éri el a szegénységi küszöböt (2023-ban 564 EUR). A nyugdíjak alacsony általános megfelelősége növeli az időskori szegénységet. 2022-ben a szegénység kockázatának kitett idősek aránya az egyik legmagasabb volt az EU-ban (Litvánia 39,5 %, szemben az EU-s17,3 %-kal). Az elmúlt években elért eredmények ellenére az energiaszegénység továbbra is a legmagasabbak között van az EU-ban. E kihívások kezelése hozzájárulna a társadalmi felzárkózás támogatásához is, összhangban a bizottsági szolgálatok által a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret jellemzőit figyelembe véve elvégzett második elemzéssel[20].

(24) Litvániában továbbra is fennállnak regionális különbségek, amelyeket tovább súlyosbítanak a negatív demográfiai fejlemények. Litvániában az uniós átlaghoz képest jelentősen nagyobb a város és a vidék közötti különbség a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata tekintetében (2022-ben 10,7 százalékpont, szemben a 0,4 százalékponttal, amelyet a népesség arányának különbségeként számítanak ki). A kisebb és távolabbi települések számára egyre nehezebb hatékonyan biztosítani a minőségi egészségügyi ellátást, az oktatást, a szociális szolgáltatásokat, a közlekedést, az energiát, a vízellátást és más közszolgáltatásokat, valamint felgyorsítani a gazdasági fejlődést. Az önkormányzatok között nincs együttműködés a szakértelem és a beruházások összevonása érdekében, hogy növeljék és javítsák a közszolgáltatások nyújtásának hatékonyságát és eredményességét. A széttagolt és egyenlőtlenül fejlett tömegközlekedési rendszer, a belső összekapcsoltság és az intermodalitás[21], az utazástervezés és más alapvető személyszállítási szolgáltatások hiánya akadályozza a munkahelyekhez és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést, különösen a távoli és vidéki területeken, hozzájárulva a regionális különbségekhez. Litvánia rendelkezik a legkevésbé fejlett és legkevésbé kihasznált tömegközlekedési hálózattal az EU-ban: az utasoknak csupán 5,3 %-a utazik tömegközlekedéssel, ebből 0,9 % vonattal. Litvániának mind regionális, mind központi szinten jelentősen javítania kell tömegközlekedési rendszerének koordinációját.

(25) Litvániában korlátozott a termelékenység növekedése, részben a strukturális munkaerőhiány miatt. Bár az országban az egyik legmagasabb a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, a képzett munkaerő hiánya a litván cégek 72 %-a számára jelentős akadálya a hosszú távú beruházásoknak, miközben a felsőfokú végzettséggel rendelkezők mindössze 47 %-a talál olyan állást, amely megfelel az iskolai végzettségének. Továbbra is gyenge a szociális partnerek bevonása a tanulmányi programok kidolgozásába és a felsőoktatási tanulmányi programok minőség-ellenőrzésébe. A felsőoktatási intézmények hálózatát nem igazították hozzá a csökkenő hallgatói létszámhoz, és további nyomás fog ránehezedni, amint idén életbe lép az új hallgatói felvételi rendszer. Bár Litvánia több főiskolai átszervezési projektet is tervezett, további erőfeszítésekre van szükség a felsőoktatási hálózat hatékonyságának növelése és a széttagolt kutatási rendszer megszilárdítása érdekében.

---

19 A mutató a 65–74 éves korcsoport medián egyéni bruttó nyugdíjának és az 50–59 éves korcsoport medián bruttó keresetének hányadosaként kerül meghatározásra, az egyéb szociális juttatásokat nem beleszámítva.

20 SWD(2024) 132 final.

21 Az olyan közlekedési rendszer egy jellemzője, amelyben legalább két különböző közlekedési módot használnak integrált módon a háztól házig történő közlekedés során.

(26) Litvánia a különböző innovációs mutatók – például a kutatás és innováció (K+I) intenzitása, a köz- és magánszféra közötti partnerségek és a K+I-be történő magánberuházások – tekintetében elmarad az uniós átlagtól. Az állami K+I-kiadások 2022-ben a GDP 0,53 %-át tették ki, ami 2007 óta a legalacsonyabb szint. Az összetett szabályok korlátozzák az állami K+I támogatási intézkedésekhez való hozzáférést a tudományos élet és a vállalkozások számára. A K+I-be történő magánberuházások stagnáltak az elmúlt években, és háromszor alacsonyabbak az uniós átlagnál. Ezt tovább súlyosbítja, hogy a finanszírozáshoz való korlátozott hozzáférés akadályozza az innovatív vállalkozások, különösen a kis- és középvállalkozások növekedését, amelyek számára csak korlátozott mértékben állnak rendelkezésre alternatív finanszírozási források.

(27) Litvánia gazdasága – és különösen ipara – az uniós átlagnál jóval kevésbé hatékony a javak előállítása terén. Az erőforrás-termelékenység 2018 óta folyamatosan az uniós átlag alatt van, amit magasabb anyaglábnyom jellemez. Litvánia körforgásos anyagfelhasználási aránya 2022-ben háromszor alacsonyabb volt az uniós átlagnál (4,1 %, szemben az uniós 11,5 %-kal), és 2018 óta nem mutatja a javulás jeleit. Ez azt jelenti, hogy Litvániában az összes anyag mintegy 96 %-át nem használják fel újra, ami azt jelzi, hogy jelentősen javítani kell a széttagolt hulladékválogatási és -újrafeldolgozási rendszert, továbbá elő kell mozdítani a másodlagos nyersanyagok értékteremtési célú felhasználását. Emellett Litvánia épületállományának háromnegyede 1992 előtt épült, ami alacsony energiahatékonyságot és magasabb energiafogyasztást (és energiaszegénységet) eredményez. Az erőforrás-termelékenység javítása csökkentheti a változékony nyersanyagpiacoktól való függőséget, csökkentheti a termelési költségeket, és ezáltal a hatékonyság növelése révén fokozhatja a versenyképességet, miközben hozzájárul a környezetre gyakorolt negatív hatások minimálisra csökkentéséhez is. Ugyanakkor az uniós jogszabályok által védett élőhelyek kétharmada kedvezőtlen védettségi helyzetben van, miközben a felszíni víztesteknek csak a fele éri el a jó ökológiai állapotot. Litvániában jelentősen csökkent a mezőgazdasági tájak biológiai sokfélesége. Ezt jól példázza, hogy 2000 és 2020 között a mezőgazdasági földterületek madárállománya csaknem felére csökkent. Ezen túlmenően a mezőgazdasági ágazat Litvánia második legnagyobb üvegházhatásúgáz-kibocsátója, és kibocsátása 2005 óta nőtt. A 2014 és 2020 közötti időszakban Litvániában a környezetvédelmi beruházási hiányt összességében a GDP 2,2 %-ára becsülték, ami jóval meghaladja a 0,8 %-os uniós átlagot. Így a mezőgazdasági gyakorlatokat még jobban össze kellene hangolni a környezetvédelmi célkitűzésekkel.

(28) Az euroövezeti tagállamok gazdaságai közötti szoros összefonódásokra és a gazdasági és monetáris unió működéséhez való együttes hozzájárulásukra tekintettel 2024-ben a Tanács azt ajánlotta, hogy az euroövezeti tagállamok tegyenek intézkedéseket – többek között helyreállítási és rezilienciaépítési terveik révén – az euroövezet gazdaságpolitikájáról szóló ajánlás végrehajtása érdekében. Litvánia esetében az 1., 2., 3. és 4. ajánlás hozzájárul az első, a második, a harmadik és a negyedik euroövezeti ajánlás végrehajtásához,

AJÁNLJA, hogy Litvánia 2024-ben és 2025-ben tegyen intézkedéseket a következők érdekében:

1. Kellő időben nyújtsa be a középtávú költségvetési-strukturális tervet. A megreformált Stabilitási és Növekedési Paktum követelményeinek megfelelően

2025-ben korlátozza a nettó kiadások[22] növekedését olyan mértékűre, amely összhangban van azzal, hogy az államháztartási hiány a Szerződésben a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaérték alatt marad, és az államadósság középtávon prudens szinten marad. Biztosítson megfelelő finanszírozást az egészségügyi ellátás, a szociális védelem és az általános közszolgáltatások számára.

2. Kezelje a felmerülő késedelmeket annak érdekében, hogy lehetővé váljon a REPowerEU-fejezetet tartalmazó helyreállítási és rezilienciaépítési terv gyors és hatékony végrehajtásának folytatása, biztosítva a reformok és beruházások 2026 augusztusáig történő befejezését. Gyorsítsa fel a kohéziós politikai programok végrehajtását. A félidős felülvizsgálat keretében továbbra is összpontosítson az elfogadott prioritásokra, figyelembe véve a Stratégiai Technológiák Európai Platformja kezdeményezés által a versenyképesség javítására kínált lehetőségeket.

3. Javítsa az egészségügyi eredményeket és az egészségügyi rendszer rezilienciáját az alapellátás megerősítése és a megelőző egészségügyi ellátás kiterjesztése révén. Növelje az öregségi nyugdíjak megfelelőségét a nyugdíjrendszer fenntarthatóságának megőrzése mellett. Kezelje a regionális egyenlőtlenségeket az önkormányzatok közötti együttműködésnek a közszolgáltatásokhoz, többek között a tömegközlekedéshez való hozzáférés javítása terén történő előmozdítása révén.

4. Kezelje a strukturális munkaerőhiányt a felsőoktatás munkaerőpiaci relevanciájának javítása révén. Segítse elő a kutatásba és innovációba történő magánberuházásokat. Fokozza az erőforrás-termelékenységet a körforgásos gazdaság felé való haladás érdekében.

Kelt Brüsszelben, -án/-én.

a Tanács részéről
az elnök

[22] Az (EU) 2024/1263 rendelet 2. cikkének 2. pontja szerint „nettó kiadások” a következőket nem tartalmazó kormányzati kiadások: kamatkiadások, a diszkrecionális bevételi intézkedések, az uniós alapokból származó bevételek által teljes mértékben fedezett, uniós programokkal kapcsolatos kiadások, az Unió által finanszírozott programok társfinanszírozásával kapcsolatos nemzeti kiadások, a munkanélküli ellátásokra fordított kiadások ciklikus elemei, valamint az egyszeri és egyéb átmeneti intézkedések.